STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 6. listopadu 2008 [1]

1. Projednávanou žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce klade Landesarbeitsgericht Düsseldorf Soudnímu dvoru otázku týkající se výkladu čl. 1 odst. 1 písm. a) a b) směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů [2].

I – Právní rámec

A – *Právo Společenství*

3. První, druhý a třetí bod odůvodnění směrnice 2001/23 znějí takto:

2. Tato otázka vyvstala v rámci sporu mezi Dietmarem Klarenbergem a společností Ferrotron Technologies GmbH (dále jen „společnost Ferrotron“) ve věci pokračování pracovního poměru – který existoval mezi žalobcem v původním řízení a společností ET Electrotechnology GmbH (dále jen „společnost ET“) – s žalovanou v původním řízení.

„Směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniků, závodů nebo částí závodů [3] byla zásadně pozměněna. V zájmu přehlednosti a racionality je třeba ji kodifikovat.

1 — Původní jazyk: italština.
2 — Úř. věst. L 82, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 98.
3 — Úř. věst. L 61, s. 26.

Hospodářský vývoj vyvolává na úrovni členských států a na úrovni Společenství změny ve struktuře podniků, ke kterým dochází [mimo jiné] v důsledku převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů na jiné zaměstnavatele, které vyplývají ze smluvních převodů nebo fúzí.

Je proto nezbytné stanovit opatření na ochranu zaměstnanců pro případ změny zaměstnavatele, zejména zajistit zachování jejich práv.“

4. Článek 1 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2001/23 stanoví:

„a) Tato směrnice se vztahuje na veškeré převody podniku, závodu nebo části podniku nebo závodu na jiného zaměstnavatele, které vyplývají ze smluvního převodu nebo sloučení;

b) S výhradou písmene a) a následujících ustanovení tohoto článku se převodem podle této směrnice rozumí převod hospodářské jednotky, která si zachovává svou identitu, považované za organizované seskupení prostředků, jehož cílem je vykonávat hospodářskou činnost jako činnost hlavní nebo doplňkovou.“

5. Podle čl. 3 odst. 1 směrnice:

„Práva a povinnosti, které pro převodce vyplývají z pracovní smlouvy nebo pracovního poměru platný ke dni převodu, jsou v důsledku převodu převedeny na nabyvatele.“

B – *Vnitrostátní právní předpisy*

6. Do německého práva byly směrnice 2001/23 a směrnice, které jí předcházely [4], provedeny prostřednictvím § 613a Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). Odstavec 1 tohoto paragrafu stanoví:

„Převádí-li se závod nebo část závodu v důsledku právního úkonu na jiného majitele,

4 — Směrnice 77/187/EHS, citovaná výše v bodě 3, a směrnice Rady 98/50/ES ze dne 29. června 1998, kterou se mění směrnice 77/187/EHS o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí závodů (Úř. věst. L 201, s. 88).

nastupuje tento nový majitel do práv a povinností vyplývajících z pracovních poměrů platných ke dni převodu.“

II – Spor v původním řízení a předběžná otázka

7. Dietmar Klarenberg, žalobce v původním řízení, byl ode dne 1. ledna 1989 zaměstnán u společnosti ET, která je činná v oblasti průmyslové automatizace, jakož i měřící a regulační techniky. Dne 1. května 1992 byl jmenován ředitelem odboru F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS (výzkum a vývoj/elektrotechnické systémy/sítě/interface a systémy BUS) společnosti ET. Tento odbor se skládal ze tří oddělení: F+E/ET Systeme (výzkum a vývoj/elektrotechnické systémy), za které byl přímo odpovědný D. Klarenberg; EDV/Netzwerk/Serversysteme/Datensicherung (elektronické zpracování dat/sítě/serverové systémy/ukládání a ochrana dat), a Produktion/Schaltschränke/Platinen (výroba/rozvodné skříně/plošné spoje), za která byl odpovědný pan M. Neumann, který byl současně zástupcem ředitele celého odboru.

8. Společnost Ferrotron, žalovaná v původním řízení, se specializuje na vývoj a výrobu výrobků v oblasti měřící a regulační techniky pro ocelářský průmysl.

9. Dne 22. listopadu 2005 uzavřela společnost ET se společností Ferrotron a se společností, která je mateřskou společností posledně uvedené společnosti, se sídlem ve Spojených státech, smlouvu nazvanou „Asset and Business Sale and Purchase Agreement“ týkající se následujících řad výrobků vyvinutých společností ET: ET-DecNT (digitální regulace elektrod pro obloukové pece), FT7000, ET-TempNet a ET-OxyNet (metalurgické měřící systémy). Všechny dotčené výrobky spadaly pod oddělení F+E/ET Systeme. Na základě této smlouvy nabyla mateřská společnost žalované v původním řízení veškerá práva k programovému vybavení, k patentům, k přihláškám patentů a k vynálezům týkajícím se dotčených výrobků, jakož i k názvům výrobků a k technickému know-how. Žalovaná v původním řízení získala vývojový hardware, inventář výrobního materiálu, seznam dodavatelů a seznam zákazníků. Krom toho žalovaná v původním řízení získala různé zaměstnance společnosti ET, totiž pana Neumanna, zástupce ředitele odboru F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS, a tři inženýry z oddělení F+E/ET-Systeme, pány Hecka, Thiessena a Pavlinu.

10. Výrobky, které byly předmětem smlouvy, byly přidány do palety výrobků společnosti Ferrotron a bývalí zaměstnanci společnosti

ET byli začleněni do existující organizační struktury žalované v původním řízení. Tito zaměstnanci vykonávají i úkoly související s výrobky, které nebyly převzaty od společnosti ET.

11. Dne 17. července 2006 bylo vůči společnosti ET zahájeno insolvenční řízení.

12. Žalobou podanou k Arbeitsgericht Wesel se D. Klarenberg domáhal určení, že pracovní poměr mezi ním a společností ET přešel na společnost Ferrotron. Poté, co Arbeitsgericht jeho žalobu zamítl, podal D. Klarenberg odvolání k Landesarbeitsgericht Düsseldorf, kterým se především domáhá, aby bylo žalované v původním řízení uloženo, aby jej opět zařadila na pracovní místo ředitele odboru za podmínek podle pracovní smlouvy uzavřené se společností ET dne 1. ledna 1989, a kterým se podpůrně domáhá určení, že mezi ním a žalovanou v původním řízení existuje ode dne 9. prosince 2005 pracovní poměr.

13. Jelikož měl Landesarbeitsgericht Düsseldorf za to, že řešení sporu závisí na výkladu směrnice 2001/23, položil Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Jedná se o převod části podniku nebo závodu na jiného zaměstnavatele ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2001/23 pouze tehdy, jestliže je část podniku nebo závodu u nového zaměstnavatele i nadále provozována jako organizačně samostatná část podniku nebo závodu?“

III – Posouzení

A – *Úvodní poznámky k přípustnosti a k předmětu předběžné otázky*

14. Společnost Ferrotron zpochybňuje, že by předběžná otázka byla rozhodná pro řešení sporu, a uplatňuje pro to tři důvody.

15. Zaprvé tvrdí, že je vyloučena existence převodu ve smyslu směrnice, jelikož nebylo prokázáno, že součásti podniku nabyté společností Ferrotron představovaly jednotku, která by mohla být předmětem takového převodu. Zadruhé uvádí, že i za předpokladu, že by se jednalo o převod ve smyslu směrnice, neznamená to, že by byl rovněž převeden pracovní poměr žalobce

v původním řízení, jelikož úkoly u společnosti ET plnil z převážné části v jiných odděleních než v oddělení F+E/ET-Systeme a jeho úkoly tudíž nebylo možné přiřadit tomuto oddělení [5]. Zatřetí, žalovaná v původním řízení uvádí, že žalobce v původním řízení pozbyl práva dovolávat se převedení svého pracovního poměru, jelikož přesto, že mu byla smlouva mezi společnostmi Ferrotron a ET známa, vyčkával až do okamžiku, kdy bude úpadek společnosti ET zřejmý, než předložil své požadavky žalované v původním řízení.

16. Tímto tvrzením tedy žalovaná v původním řízení vyzývá Soudní dvůr, aby přezkoumal přípustnost předběžné otázky z hlediska její nezbytnosti pro rozhodnutí sporu v původním řízení. V tomto ohledu připomínám, že podle ustálené judikatury je zásadně věcí pouze vnitrostátních soudů, aby s přihlédnutím k zvláštnostem konkrétního případu posoudily jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro rozhodnutí ve věci, tak relevanci otázek předložených Soudnímu dvoru [6]. Z toho vyplývá, že na otázky položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí na svou vlastní odpovědnost a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, se vztahuje domněnka relevance [7]. Žádost vnitrostátního soudu může proto být Soudním dvorem odmítnuta pouze tehdy, pokud vyžádaný výklad práva Společenství zjevně nesouvisí s realitou nebo předmětem sporu v původním řízení [8].

17. Tvrzení žalované v původním řízení však nejsou takové povahy, aby vyloučila domněnku relevance, která se podle judikatury Soudního dvora vztahuje na otázku dotčenou v projednávané věci.

18. Krom toho, pokud jde zejména o tvrzení společnosti Ferrotron, že není prokázána existence převoditelné jednotky, poukazuji na to, že předkládající soud jasně vychází z opačného předpokladu, když uvádí, že se v případě oddělení F+E/ET-Systeme, kterého se týká smlouva mezi společnostmi ET a Ferrotron, jedná o „část závodu ve smyslu § 613a odst. 1 první věty BGB, která byla z důvodu získání hlavních materiálních prostředků závodu, jakož i příslušných seznamů zákazníků a dodavatelů, a převzetí části nositelů know-how zaměstnaných v části závodu žalovanou, jakož i získání práv

5 — Mimoto je třeba podotknout, že Soudní dvůr se již v rozsudku ze dne 7. února 1985, Botzen a další (186/83, Recueil, s. 519), vyjádřil k žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, v jejímž rámci vyvstala otázka obdobná otázce, kterou společnost Ferrotron zmiňuje v druhé části své argumentace. V uvedeném rozsudku Soudní dvůr uvedl, že v případě, že se převod týká pouze závodu nebo části závodu, tzn. části podniku, vztahuje se ochrana přiznaná směrnicí na *zaměstnance zaměstnané v této části podniku*, jelikož „pracovní poměr se v podstatě vyznačuje existujícím vztahem mezi zaměstnancem a tou částí podniku, ke které patří za účelem plnění své funkce“ (bod 15). Krom toho, v rozsudku ze dne 24. ledna 2002, Temco (C-51/00, Recueil, s. I-969), Soudní dvůr vysvětlil, že v případě převodu části závodu „[s]kutečnost, že převádějící podnik po převzetí jedné z jeho činností jiným podnikem i nadále existuje a že si ponechal část zaměstnanců využívaných k uvedené činnosti, nemá vliv na kvalifikaci převodu podle směrnice […], pokud činnost, které se vzdal, sama o sobě představuje hospodářskou jednotku“ (bod 29).

6 — Viz rozsudky ze dne 5. prosince 2000, Guimont (C-448/98, Recueil, s. I-10663, bod 22); ze dne 5. března 2002, Reisch a další (C-515/99, C-519/99 až C-524/99 a C-526/99 až C-540/99, Recueil, s. I-2157, bod 25).

7 — Viz rozsudek ze dne 1. prosince 2005, Burtscher (C-213/04, Sb. rozh. s. I-10309, bod 35).

8 — Viz rozsudek ze dne 6. června 2000, Angonese (C-281/98, Recueil, s. I-4139, bod 18).

k hlavním výrobkům a technologiím její mateřskou společností převedena na žalovanou“ [9]. Předkládající soud však má pochybnosti o tom, zda je možné dotčenou transakci kvalifikovat jako převod ve smyslu vnitrostátního právního předpisu, kterým se provádí směrnice, vzhledem k okolnosti, že převedená jednotka si u nabyvatele nezachovala svou organizační samostatnost.

19. Otázka, zda ke dni převodu existovala převoditelná jednotka, tedy není součástí předmětu žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

B – *K pojmu „převod“ ve smyslu směrnice 2001/23*

20. Jak je známo, směrnice 77/187 [10] původně neobsahovala vymezení pojmu „převod“. Toto vymezení bylo do směrnice 77/187 zavedeno teprve směrnicí 98/50 [11], kterou byl změněn článek 1. K této změně čtvrtý bod odůvodnění směrnice 98/50 uváděl, že právní jistota a průhlednost vyžadují „vyjasnění [právního pojmu] převodu v souvislosti s judikaturou Soudního dvora“, a bylo jasně uvedeno, že se tímto vyjasněním nemění oblast působnosti směrnice 77/187 tak, jak byla vyložena Soudním dvorem.

21. Tatáž definice pojmu „převod“, která byla zavedena směrnicí 98/50, je uvedena v čl. 1 odst. 1 písm. b) směrnice 2001/23, která zrušila směrnici 77/187. Osmý bod odůvodnění směrnice 2001/23 přebírá obsah čtvrtého bodu odůvodnění směrnice 98/50, a potvrzuje tak nejen normativní, ale i interpretační kontinuitu se směrnicí 77/187, která byla směrnicí 2001/23 kodifikována [12].

22. Za účelem vyjasnění pojmu „převod“ ve smyslu směrnice 2001/23 je tedy nezbytné zohlednit judikaturu Soudního dvora týkající se výkladu směrnice 77/187.

23. Oblast působnosti *ratione materiae* směrnice byla již od počátku vymezena zvláště široce; směrnice se vztahuje na „všechny případy změny […] v rámci smluvních vztahů fyzické nebo právnické osoby odpovědné za provozování podniku, která

9 — Viz část II, bod 3 předkládacího rozhodnutí.
10 — Viz výše, bod 3.
11 — Viz výše, poznámka pod čarou 4.
12 — Viz první bod odůvodnění směrnice 2001/23.

z tohoto důvodu přebírá závazky zaměstnavatele vůči zaměstnancům podniku“ [13].

24. V rozsudku, který byl vydán v roce 1986 ve věci Spijkers [14], Soudní dvůr na otázku Hooge Raad Nizozemska ohledně kritérií, které je třeba zohlednit při přezkumu existence převodu ve smyslu směrnice, poskytl definici pojmu „převod“, přičemž použil formulace, které se následně staly ustálenou judikaturou.

25. V uvedeném rozsudku Soudní dvůr především uvedl, že vzhledem k účelu směrnice „zajistit nepřetržitost pracovních poměrů existujících v rámci hospodářské jednotky nezávisle na změně vlastníka“ rozhodující kritérium pro určení, zda se jedná o „převod“ ve smyslu směrnice, a nikoliv pouze o zcizení provozního majetku podniku, „spočívá v okolnosti, zda si dotčená jednotka *zachovává svou identitu*“ [15]. Dále Soudní dvůr vysvětlil, že v takovém případě, jaký byl předmětem přezkumu Hooge Raad, v němž převodce k okamžiku převodu již neprovozoval žádnou podnikatelskou činnost, bylo třeba přezkoumat, „zda byla převedena dosud existující hospodářská jednotka, což vyplývá mimo jiné ze skutečnosti, že nabyvatel v jejím provozování v rámci stejného nebo obdobného předmětu činnosti skutečně i nadále pokračoval nebo tento provoz obnovil“ [16]. Kromě toho Soudní dvůr poukázal na to, že pro učení, zda jsou tyto podmínky splněny, „musí být přihlédnuto k veškerým skutkovým okolnostem, kterými se transakce vyznačuje. K nim náleží zejména druh dotčeného podniku nebo závodu, převedení či nepřevedení hmotných aktiv, jako jsou budovy a movité věci, hodnota nehmotných aktiv k okamžiku převodu, převedení či nepřevedení zásadní části zaměstnanců na nového zaměstnavatele, převedení či nepřevedení zákazníků, jakož i míra podobnosti činnosti vykonávané před a po převodu a délka případného přerušení této činnosti“ [17]. Soudní dvůr rovněž uvedl, že všechny tyto okolnosti „jsou pouze dílčími aspekty celkového posouzení, které je třeba provést, a tudíž nemohou být posuzovány izolovaně“ [18]. Konečně poukázal na to, že k posouzení skutkového stavu nezbytnému pro určení, zda došlo k převodu ve smyslu směrnice, je příslušný vnitrostátní soud, který přitom musí zohlednit výkladová kritéria stanovená Soudním dvorem.

26. V rozsudku ve věci Spijkers, stejně jako ve velké části pozdější judikatury [19], přinejmenším zhruba do konce 90. let, Soudní dvůr přikládal zvláštní význam okolnosti, že nabyvatel *pokračoval* v provozování předmětu činnosti převodce nebo obdobného předmětu činnosti *nebo* jeho provozování *obnovil*. Jevilo se, že schopnost převedené hospodářské jednotky neztratit svou identitu se v podstatě

13 — Viz rozsudky ze dne 17. prosince 1987, Ny Mølle Kro (287/86, Recueil, s. 5465, bod 12); ze dne 5. května 1988, Berg (144/87 a 145/87, Recueil, s. 2559, bod 17), a ze dne 15. června 1988, Bork International a další (101/87, Recueil, s. 3057, bod 13).

14 — Viz rozsudek ze dne 18. března 1986 (24/85, Recueil, s. 1119).

15 — Bod 11, kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

16 — Body 12 a 15.

17 — Bod 13.

18 — Bod 13.

19 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 10. února 1988, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark (324/86, Recueil, s. 739, bod 10); Bork International a další (citovaný výše v poznámce pod čarou 13), bod 14; ze dne 19. května 1992, Redmond Stichting (C-29/91, Recueil, s. I-3189, bod 31); ze dne 12. listopadu 1992, Watson Rask a Christensen (C-209/91, Recueil, s. I-5755, bod 19), a ze dne 7. března 1996, Merckx a Neuhuys (C-171/94 a C-172/94, Recueil, s. I-1253, bod 16).

překrývala s její schopností „zůstat funkční a výkonnou“ [20] po převodu. Tento výklad byl posílen tím, že jedinými případy, v nichž Soudní dvůr opakovaně vyloučil existenci převodu, byly případy týkající se úpadku nebo likvidace podniku [21]. Nicméně i v rámci této judikatury Soudní dvůr vždy rozlišoval mezi konkurzními řízeními, jejichž cílem je likvidace majetku, a řízeními, která předpokládají pokračování v předmětu činnosti: v posledně uvedeném případě byla směrnice i nadále použitelná [22].

27. Rozsudek ve věci Süzen [23] však přinesl změnu přístupu oproti předchozím rozhodnutím.

28. V uvedené věci měl Soudní dvůr rozhodnout, zda je směrnice 77/187 použitelná i v případě, že zadavatel, který činnost úklidu prostorů převedl na jednoho podnikatele, smlouvu s tímto podnikatelem vypověděl a k provedení obdobných prací uzavřel novou smlouvu s druhým podnikatelem, aniž by tato transakce byla provázena převodem hmotných či nehmotných prostředků podniku nebo převedením podstatné části zaměstnanců pověřených prvním podnikatelem k plnění smlouvy k druhému podnikateli. Soudní dvůr nejprve pojem „hospodářská jednotka“ definoval jako „organizované seskupení osob a prostředků umožňující výkon hospodářské činnosti sledující vlastní cíl“ [24], a poté uvedl, že „pouhá skutečnost, že služby poskytované starým a novým zhotovitelem jsou obdobné, *neumožňuje dospět k závěru, že došlo k převodu hospodářské jednotky*“. Podle Soudního dvora totiž „jednotku *nelze chápat pouze jako činnost, kterou je pověřena*“, ale „její identita vyplývá i z jiných okolností, jako jsou její zaměstnanci, její vedoucí zaměstnanci, její organizace práce, její provozní metody a případně prostředky, kterými disponuje“ [25].

29. Tento přístup se udržel i v následně vydaných rozsudcích [26], v nichž byl oslaben ústřední význam znaku pokračování v předmětu činnosti nabyvatelem a byl zdůrazněn význam celkového posouzení okolností, kterými se převod vyznačuje. V rámci tohoto posouzení se však význam jednotlivých

20 — Výraz je převzatý ze stanoviska generálního advokáta Manciniho, které předcházelo rozsudku ve spojených věcech Berg a Busschers (citovaný výše v poznámce pod čarou 13), Recueil, s. 2573.

21 — Viz rozsudky ze dne 7. února 1985, Abels (135/83, Recueil, s. 469), a ze dne 11. července 1985, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark (105/84, Recueil, s. 2639).

22 — Viz rozsudky ze dne 25. července 1991, d'Urso a další (C-362/89, Recueil, s. I-4105); ze dne 7. prosince 1995, Spano a další (C-472/93, Recueil, s. I-4321, body 24-29), a ze dne 12. března 1998, Dethier Équipement (C-319/94, Recueil, s. I-1061, body 31 a 32).

23 — Rozsudek ze dne 11. března 1997 (C-13/95, Recueil, s. I-1259).

24 — Bod 13. Již v rozsudku ze dne 19. září 1995, Rygaard (C-48/94, Recueil, s. I-2745, bod 20), Soudní dvůr vysvětlil, že za účelem použitelnosti směrnice je třeba, „aby byla předmětem převodu trvalá hospodářská jednotka, jejíž činnost není omezena na provedení určitého záměru“.

25 — Bod 15. Kurziva provedena autorem tohoto stanoviska. Ve svém stanovisku generální advokát La Pergola Soudnímu dvoru navrhoval, aby se odchýlil od kritéria pokračování v hospodářské činnosti ve prospěch kritéria převodu hmotného majetku podniku ze strany převodce na nabyvatele.

26 — Viz rozsudky ze dne 10. prosince 1998, Hernández Vidal a další (C-127/96, C-229/96 a C-74/97, Recueil, s. I-8179, bod 30); ze dne 10. prosince 1998, Hidalgo a další (C-173/96 a C-247/96, Recueil, s. I-8237, bod 30); ze dne 25. ledna 2001, Liikenne (C-172/99, Recueil, s. I-745, bod 34), a ze dne 20. listopadu 2003, Abler a další (C-340/01, Recueil, s. I-14023, bod 35).

zohledňovaných okolností liší podle charakteristických znaků konkrétního případu [27], aniž by bylo možné odlišit jednu okolnost, která by v abstraktní rovině měla vyšší váhu než všechny ostatní. V tomto ohledu Soudní dvůr naopak vysvětlil, že „zachování práv zaměstnanců, které je účelem směrnice […], *nemůže záviset na zohlednění pouze jedné okolnosti*“ [28], i když tato okolnost představuje jeden z faktorů, na jejichž základě je třeba dotčené posouzení provést.

30. Soudní dvůr tak například za významnou, ale nikoli rozhodující okolnost, považoval skutečnost, že byl podnik v okamžiku převodu přechodně uzavřen, a proto neměl žádné činné zaměstnance, zejména v případě podniků se sezónním provozem [29]. Stejně tak podle Soudního dvora nevede skutečnost, že nedošlo k převedení provozních prostředků, přestože náleží ke kritériím, na jejichž základě je třeba provést celkové posouzení transakce, k vyloučení takových transakcí z oblasti působnosti směrnice [30], ledaže se jedná o podniky činné v oblastech, v nichž „mají hmotné provozní prostředky podstatný význam pro výkon činnosti“ [31]. Krom toho, převzetí podstatné části zaměstnanců předchozího zaměstnavatele, co do jejich počtu a způsobilosti, spolu s pokračováním v předmětu činnosti, sice mohou být dostatečnými faktory pro shledání existence převodu ve smyslu směrnice v odvětvích, která v podstatné části závisejí na lidské práci [32], v jiných případech však tato okolnost nemusí být rozhodující [33]. Konečně, v rozsudku Mayeur [34] Soudní dvůr potvrdil, že „nelze vyloučit, že za určitých okolností faktory jako organizace, fungování, financování, řízení a použitelné právní předpisy charakterizují hospodářskou jednotku takovým způsobem, že změna těchto faktorů v důsledku převodu této jednotky vede ke změně její identity“ [35]. Tento případ však Soudní dvůr v uvedené věci vyloučil, jelikož v ní šlo o to, že „obec, právnická osoba veřejného práva jednající podle zvláštních předpisů správního práva, sama převzala činnosti v oblasti reklamy a informování o službách, které veřejnosti nabízí, které byly až doposud vykonávány v zájmu obce neziskovým sdružením, právnickou osobou soukromého práva“ [36]. Nicméně je třeba poukázat na to, že Soudní dvůr v uvedeném rozsudku mezi různými zohledněnými faktory přiznal zvláštní význam okolnosti, že

27 — Viz v tomto smyslu rozsudky Süzen (citovaný výše v poznámce pod čarou 23), bod 18; Hernández Vidal a další (citovaný v předchozí poznámce pod čarou), bod 31; Temco (citovaný výše v poznámce pod čarou 5), bod 25; ze dne 9. prosince 2004, Komise v. Itálie (C-460/02, Sb. rozh. s. I-11547, bod 41); ze dne 15. prosince 2005, Güney-Görres a Demir (C-232/04 a C-233/04, Sb. rozh. s. I-11237, bod 35), a Liikenne (citovaný výše v předchozí poznámce pod čarou), bod 35.

28 — Viz rozsudek ze dne 14. dubna 1994, Schmidt (C-392/92, Recueil, s. I-1311, bod 16). Kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

29 — Viz rozsudek Ny Mølle Kro (citovaný výše v poznámce pod čarou 13), body 19 a 20.

30 — Viz rozsudky Schmidt (citovaný výše v poznámce pod čarou 28), bod 16; Merckx a Neuhuys (citovaný výše v poznámce pod čarou 19), bod 21; Süzen (citovaný výše v poznámce pod čarou 23), bod 17, a Temco (citovaný výše v poznámce pod čarou 5), bod 25.

31 — Viz rozsudek Liikenne (citovaný výše v poznámce pod čarou 26), body 39-42. V tomto rozsudku Soudní dvůr vyloučil použití směrnice na změnu dodavatele v rámci veřejné zakázky na služby v odvětví pravidelné autobusové hromadné dopravy, přestože nový dodavatel, jemuž byla zakázka zadána převzal podstatnou část zaměstnanců předchozího dodavatele i zákazníky.

32 — Viz rozsudky Süzen (citovaný výše v poznámce pod čarou 23), bod 21; Hernández Vidal a další (citovaný výše v poznámce pod čarou 26), bod 32; Hidalgo a další, (citovaný výše v poznámce pod čarou 26), bod 32, a Temco (citovaný výše v poznámce pod čarou 5), bod 26.

33 — Viz například rozsudky Liikenne (citovaný výše v poznámce pod čarou 26), a Abler a další (citovaný výše v poznámce pod čarou 26), bod 37.

34 — Rozsudek ze dne 26. září 2000, Mayeur (C-175/99, Recueil, s. I-7755, bod 49).

35 — Bod 53.

36 — Výrok rozsudku.

obec pokračovala v činnosti, kterou předtím provozovalo sdružení, a zejména v té části činnosti, která souvisela s pracovním zařazením žalobce v původním řízení [37].

31. Z předcházejícího krátkého nástinu vyplývá, že Soudní dvůr při určování, zda došlo k převodu ve smyslu směrnice 77/187, v zásadě vychází z posouzení případ od případu.

32. Prostřednictvím tohoto přístupu si Soudní dvůr bezpochyby, jak již v minulosti uvedl generální advokát La Pergola, udržel „vhodnou pružnost při uplatnění kritérií ve vztahu k různým skutkovým stavům, ke kterým může v hospodářství Společenství dojít“ [38], ale současně se zdržel vymezení základní podstaty pojmu „převod podniku“, tedy jeho minimálního obsahu – toho, co v konkrétním případě umožňuje odlišit převod podniku od pouhého převodu majetku podniku – v důsledku čehož jsou meze rozsahu ochrany podle směrnice pružnější, ale také nejasnější.

33. Po těchto úvahách se budu nyní věnovat přezkumu otázky položené předkládajícím soudem.

37 — Viz bod 54.
38 — Stanovisko přednesené ve věci Süzen (citované výše v poznámce pod čarou 23).

C – *K předběžné otázce*

34. Podstatou otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je, zda došlo k převodu části podniku, popřípadě části závodu ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2001/23 v případě, že nabyvatel nezachová organizační samostatnost nabytých součástí, ale naopak je začlení do své vlastní existující organizační struktury. Podle toto, co je uvedeno v předkládacím rozhodnutí, má novější judikatura Bundesarbeitsgericht tendenci za takových okolností vycházet z toho, že se jedná o pouhý převod provozních prostředků, a vyloučit existenci převodu ve smyslu vnitrostátních právních předpisů provádějících směrnici.

35. Žalovaná v původním řízení s odkazem na judikaturu Bundesarbeitsgericht tvrdí, že převedená jednotka si nezachovává svou identitu, pokud v důsledku převodu ztratí svou organizační samostatnost, jako je tomu v případě, že nabyvatel získané prostředky začlení do zcela nové organizační struktury. V projednávané věci je organizace práce ve společnosti Ferrotron založena na rozdělení podle oblastí činnosti, a nikoli, jako v případě společnosti ET, podle palety výrobků. Zaměstnanci společnosti ET, stejně jako různé součásti podniku převzaté společností Ferrotron, byli proto na základě nové organizace práce začleněni do struktury nabyvatele.

36. Jiný názor zastávají německá vláda a Komise. S odkazem na judikaturu Soudního

dvora tvrdí, že existence převodu ve smyslu směrnice musí být určena v rámci celkového posouzení, které zohledňuje všechny relevantní faktory. Zachování organizační samostatnosti převedené jednotky je pouze jedním z kritérií, na jejichž základě musí být toto posouzení provedeno.

37. Tento posledně uvedený názor sdílím i já.

38. Především je tento názor v souladu s dosavadním přístupem Soudního dvora, který vychází z posouzení případ od případu, a s jeho zdůrazněním významu posouzení každé transakce ve světle všech okolností, které ji charakterizují. Jeví se, že vyloučení existence převodu podniku ve smyslu směrnice v důsledku zohlednění pouze jednoho hlediska vytrženého z kontextu celkového posouzení je s tímto přístupem metodologicky neslučitelné [39].

39. Obecně však není pochyb o tom, že faktor organizace je při určování „identity“ převedené hospodářské jednotky [40] významný a že – jak uznal Soudní dvůr v rozsudku ve věci Mayeur [41] – v určitých případech může stejně jako další okolnosti – například fungování, financování, řízení a použitelné právní předpisy – dotčenou hospodářskou jednotku charakterizovat takovým způsobem, že jeho změna v důsledku převodu vede ke změně její identity [42].

40. V judikatuře však lze najít různé příklady rozhodnutí, v nichž Soudní dvůr vyloučil, že by změna v organizační struktuře převedené jednotky [43] nebo změna v organizaci práce [44] byly takové povahy, že by vyloučily existenci převodu ve smyslu směrnice, a to i v případě, že by takové změny zahrnovaly radikální transformaci způsobu řízení převedené jednotky, která by měla vliv na možnost pokračujícího zaměstnávání převedených zaměstnanců ze strany nabyvatele [45].

41. Na podporu svého stanoviska žalovaná v původním řízení s odkazem na pojem „hospodářská jednotka“ vymezený v judikatuře Soudního dvora a převzatý do čl. 1 odst. 1

39 — Viz v tomto smyslu rozsudek Schmidt (citovaný výše v poznámce pod čarou 28).

40 — Viz rozsudky Süzen (citovaný výše v poznámce pod čarou 23) a judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 26.

41 — Citovaný výše v poznámce pod čarou 34.

42 — Bod 53.

43 — Viz například rozsudky Merckx a Neuhuys (citovaný výše v poznámce pod čarou 19), a ze dne 13. září 2007, Jouini a další (C-458/05, Sb. rozh. s. I-7301).

44 — Rozhodnutí převzít provoz činnosti úklidu prostorů prostřednictvím vlastních zaměstnanců tak například přináší změnu v organizaci práce, ale nevede k vyloučení existence převodu (viz mimo jiné rozsudek Hernández Vidal a další, citovaný výše v poznámce pod čarou 26).

45 — Viz rozsudek Mayeur (citovaný výše v poznámce pod čarou 34).

písm. b) směrnice 2001/23 tvrdí, že si převedená jednotka zachová svou identitu pouze tehdy, pokud nabyvatel zachová organizační vazbu, která spojuje veškeré osoby a prostředky, ze kterých tato jednotka sestává.

42. Na základě čl. 1 odst. 1 písm. b) směrnice 2001/23 se převodem podle této směrnice rozumí převod hospodářské jednotky považované za „organizované seskupení prostředků, jehož cílem je vykonávat hospodářskou činnost jako činnost hlavní nebo doplňkovou“, která si i přes tuto okolnost zachovává svou identitu. Uvedené ustanovení totiž uvádí faktor organizace jakožto znak, který charakterizuje pojem „hospodářská jednotka“ a její identitu. Podle mého názoru je třeba tuto zmínku chápat v tom smyslu, že se netýká v takové míře konkrétní organizace různých výrobních faktorů ze strany majitele, ale naopak vazby *vzájemné závislosti a komplementarity*, která mezi výrobními faktory existuje a která vede k tomu, že tyto faktory společně přispívají k výkonu určité hospodářské činnosti.

43. Přitom oproti tomu, co – jak se zdá, že tvrdí žalovaná, – není tato vazba při začlenění převedené jednotky do struktury nabyvatele – již z povahy věci odlišné od struktury převodce, pokud jde o její velikost nebo způsob organizace – nezbytně vyloučena.

44. Jinými slovy zachování identity převedené jednotky nevyžaduje zachování její „organizační samostatnosti“, kterou je třeba chápat ve smyslu strukturální samostatnosti, jak ji chápe žalovaná v původním řízení, ale vyžaduje zachování funkční a účelové vazby mezi různými převedenými faktory, která nabyvateli umožňuje tyto faktory využít za účelem provozování konkrétní hospodářské činnosti, i když jsou začleněny do jiné organizační struktury.

45. V rámci skutkového stavu v projednávané věci nabyla společnost Ferrotron soubor faktorů určených k výrobě a uvádění na trh určitých výrobků a v rozporu s tím, co na jednání tvrdil zástupce žalované v původním řízení, se tato transakce neomezila pouze na posílení zaměstnanců společnosti Ferrotron, ale umožnila jí k výrobkům, které již nabízí, přidat novou paletu výrobků. Krom toho je nesporné, že společnost Ferrotron pokračovala v provozu činnosti, kterou předtím provozovala společnost ET, s využitím organizovaného seskupení zaměstnanců a hmotných a nehmotných prostředků, které od posledně uvedené získala, přestože byli převedení zaměstnanci začleněni do struktury žalované v původním řízení a vykonávají své úkoly ve zcela jiném organizačním rámci než předtím.

46. Za takových okolností lze vycházet z toho, že i přes změny v organizaci práce není v důsledku převodu vyloučena vazba mezi různými součástmi podniku nabytými společností Ferrotron, která je charakterizuje jako „organizované seskupení prostředků, jehož cílem je vykonávat hospodářskou činnost“.

Okolnost, že podle zvláštního smluvního ustanovení měla společnost ET během dvou let následujících po převodu společnosti Ferrotron v případě nedostatečného počtu převedených zaměstnanců poskytnout kvalifikované zaměstnance, nebo podpůrně zajistit školení zaměstnanců společnosti Ferrotron, ostatně jasně ukazuje, že sama nabyvatelka uznala vztah vzájemné souvislosti existující mezi různými nabytými výrobními faktory a nezbytnost zachování tohoto vztahu z hlediska pokračování v převzaté činnosti.

47. Je však věcí vnitrostátního soudu, aby – při zohlednění veškerých okolností, které dotčenou transakci charakterizují, a jednotlivých relevantních faktorů, k nimž náleží i faktor organizace ve výše uvedeném smyslu [46] – provedl nezbytná posouzení za účelem určení, zda si v projednávané věci převedená jednotka po převodu zachovala svou identitu, jak vyžaduje judikatura Soudního dvora.

48. Žalovaná v původním řízení konečně tvrdí, že cíl sledovaný směrnicí, totiž zachování pracovních poměrů zaměstnanců dotčených v případě převodu, každopádně nemůže být dosažen v případě, že hospodářská jednotka v důsledku převodu ztratí svou organizační samostatnost. V tomto ohledu zdůrazňuje, že v rámci nové organizace práce, kterou společnost Ferrotron zvolila, neexistuje pracovní zařazení odpovídající pracovnímu místu, které měl D. Klarenberg u společnosti ET.

49. V určitém smyslu obdobný argument, jaký uvedla společnost Ferrotron, byl uplatněn Francouzskou republikou ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Mayeur [47]. V této věci, ve snaze vyloučit existenci převodu ve smyslu směrnice 78/187, francouzská vláda mimo jiné poukázala na to, že entita veřejného práva, která převezme činnost dříve provozovanou právnickou osobou soukromého práva, je podle vnitrostátního práva povinna ukončit pracovní smlouvy uzavřené posledně uvedenou. Soudní dvůr měl za to, že neexistence možnosti, aby pracovní smlouvy trvaly i nadále u nabyvatele, nemá vliv na určení, zda došlo k převodu či nikoliv. Uvedl, že povinnost ukončit pracovní smlouvy přináší změnu pracovních podmínek v neprospěch zaměstnance podle čl. 4 odst. 2 směrnice, která je přímým důsledkem převodu, s tím následkem, že ukončení dotčených smluv je třeba přičíst zaměstnavateli [48].

50. Na závěr svého přezkumu bych ještě rád zmínil poslední úvahu. Případ, že dojde k převodu, jehož předmětem není celý podnik, ale jeho část, je výslovně předpokládán ve směrnici 2001/23, která rozšiřuje zvláštní ochranu, již stanoví, na zaměstnance dotčené těmito transakcemi. A právě v těchto případech existuje riziko, že hranice mezi

46 — Viz body 42 až 44.

47 — Citovaný výše v poznámce pod čarou 34.
48 — Bod 56.

převodem a pouhým zcizením výrobních prostředků se ztenčí natolik, že určení kritérií umožňujících rozlišit mezi oběma případy bude vyžadovat podrobnější a obtížnější analýzu, a zvýší se tak riziko, že budou z oblasti působnosti směrnice vyloučeny skutkové situace, na které by se směrnice naopak vztahovat měla. Mělo-li by přitom provedené začlenění převedených součástí do organizační struktury podniku nabyvatele být samo o sobě dostatečným faktorem k vyloučení existence převodu ve smyslu směrnice, bylo by v důsledku toho obzvláště obtížné rozhodnout o použitelnosti směrnice v případech převodu části podniku nebo závodu, pokud je předmětem takové transakce, jako je tomu v projednávané věci, převod určitého úseku činnosti mezi podniky, které jsou činné na stejném trhu a mají oba svou vlastní organizační strukturu.

51. Z veškerých předcházejících úvah vyplývá, že skutečnost, že převedená část podniku nebo závodu není nabyvatelem nadále provozována jakožto organizačně samostatná část podniku nebo závodu, není sama o sobě dostatečná k vyloučení existence převodu ve smyslu směrnice 2001/23.

IV – Závěry

52. Z výše uvedených důvodů Soudnímu dvoru navrhuji, aby na předběžnou otázku předloženou Landesarbeitsgericht Düsseldorf odpověděl následovně:

„Článek 1 odst. 1 písm. a) a b) směrnice Rady 2001/23 ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že převedená část podniku nebo závodu není nabyvatelem nadále provozována jakožto organizačně samostatná část podniku nebo závodu, nebrání určení, že došlo k převodu podniku, pokud si převedená jednotka zachová svou identitu.“